

Lebesbymannen – aktuell for vår tid?

Av Per Haakonsen.

Lebesbymannen – eller Anton Johansen – som han egentlig het, ble en meget kjent mann i sin tid. Han var fra Lebesby i Finnmark og virket i tiden rundt den første verdenskrig. Opprinnelig var han svensk, men bare 9 år gammel utvandret han til Norge sammen med sin familie. Han ble kjent for sine mange syner og forutsigelser om store politiske hendelser, kriger, naturkatastrofer og epidemier. Mest kjent ble han for å ha forutsagt den første verdenskrig.

Lebesbymannen trer frem i offentligheten ved årsskiftet 1913/1914. Da reiser han først til Kristiania og deretter til Stockholm for å berette om sine syner. I Kristiania får han foretrede for forsvarsminister Keilhau, og i Stockholm for prins Bernadotte, oberst Melander i den svenske generalstaben og den norske ambassadør Ludvig Aubert. Besøkene er godt bevitnet og omtalt i presseoppslag både i Norge og Sverige.

Av yrke var Lebesbymannen fisker og bonde, som folk flest på de trakter. Om sommeren arbeidet han som assistent for offiserer og landmålere tilknyttet Oppmålingsverket, senere Norsk Geografisk Oppmåling. Anton Johansen fikk – ifølge ham selv - flere syner, men det som kom til å bety mest var det store synet som inntraff i november 1907. Det er her han ser for seg utbruddet av første verdenskrig, naturkatastrofer og andre ulykker.

Lebesbymannens ry som profet kom til å stige gjennom krigsårene, og mot slutten av krigen og de første påfølgende år, var han meget omtalt både i norsk og svensk presse. I 1918 fikk han audiens hos kong Haakon og samme år ble han også mottatt av den svenske erkebiskop Nathan Söderblom. Hans profetier kom ut på flere språk og han ble en stund kjendis i flere europeiske land. Han var en gang hele Europas samtaleemne, skriver en avis. Da han døde 3. januar 1929, stod nekrologen å lese i flere av landets ledende aviser. Også i radioen ble det holdt minnetale over ham.

En glemt skikkelse

Lebesbymannen var altså en høyst virkelig person, og på mange måter Norges svar på Notredamus. Men i dag er han nok glemt av mange, og det ikke uten grunn.

Lebesbymannen er nemlig ikke omtalt i vår kirkehistorie, heller ikke i våre ledende biografiske leksika. Han er nok en ukurant skikkelse som ikke tilfredsstiller fagfolks kriterier for å bli omtalt. Det kan en undre seg over når vi vet hvor kjent han var i sin egen samtid.

En annen grunn kan være det hav av profetier som han omga seg med. Han profeterte om stort og smått, om private hendelser og om offentlige hendelser. Det er vanskelig å ha oversikten. Enda verre er det å få noen kontroll på om profetiene hans egentlig gikk i oppfyllelse. For å kunne kontrollere riktigheten av profetiene, stilles det krav til dokumentasjon og kildehenvisning. Og her svikter det stort i de mange fremstillinger som finnes. Dette sprer usikkerhet, som igjen fører til glemsel.

Den person som i nyere tid har bidratt mest til å gjøre Lebesbymannen kjent, er lekmannsforkynner og ingeniør Albert Hiorth. Både før og etter siste verdenskrig utga han flere opplag med Lebesbymannens syner. Men kilden for hans skriverier er A. Gustavsons to bøker som utkom i Stockholm i 1918 og 1920. Disse to bøkene (hefter) er det nærmeste vi kommer en primærkilde. Fra vår egen tid kan vi nevne ”utstillingshefte” av 2007 som er skrevet Harald Barbala. En annen publikasjon er Ronnie Johannsons artikkel i tidsskriftet Humanist i 2000. Dette ble senere til en bok. Her finner vi det som vi ellers savner: en systematisk fremstilling, kildehenvisning og en kritisk sans.

Profetiens kristne forankring

Lebesbymannen var en domsprofet. Han forkynte ulykke over folkene på grunn av den ugudelighet som rådde. På mange måter var han et ekko av domsprofetiene i Det gamle testamentet. Han målbar sammenhengen mellom synd og straff. Hans anliggende var å forhindre eller mildne den forestående straffedom ved at folket vendte om i bønn og bot. Til Norge hadde han en særlig pekefinger: her skulle pengeinngangen bli stor og synden ta overhånd.

Lebesbymannen understrekte alltid at alle profetiene var gitt ham av Gud. Budskapet var fra Jesus Kristus, han målbar bare de ord som Ånden hadde gitt ham å si. Han hadde ikke egne ord å tilføye. Lebesbymannen var urokkelig i troen på at han var et Guds redskap. I formidlingen av synene, var det kristne budskapet et kjernepunkt.

Lebesbymannen ble, på tross av sine merkelige syner, oppfattet som et ærlig og oppriktig menneske. I den foreliggende litteratur, nevnes ikke et eneste eksempel på at noen hadde et ondt ord å si om ham. Han ble rett nok betraktet som en underlig skrue, men han var respektert, selv blant de mange skeptikere. Han forsøkte heller aldri å slå mynt på sine evner, men forsonte seg med et livskall i motsigelse og fattigdom.

Det var altså ingen som oppfattet Anton Johansen som en bedrager. I denne sammenheng kan vi også nevne at han i tredve år fungerte som rettsvitne og kirketjener i Lebesby.

For meg er det nettopp Anton Johannsens krystallklare kristne forankring som påkaller oppmerksomhet, og som gjør profetiene tankevekkende. For de sammenhenger han peker på, er jo velkjente for enhver bibelleser.

Uoppfylte profetier

Vi skal kort nevne på to profetier som i sitt omfang og detaljrikdom klart skiller seg ut fra de øvrige profetiene.

Det første er en profeti om at Norge og Sverige skal bli angrepet av Frankrike og Russland. Russerne faller inn i Finnmark, og i Sør-Norge blir en rekke større byer ødelagte av franske flystyrker. Russerne faller også inn i Nord-Sverige og i traktene sør for Stockholm. Göteborg blir angrepet av franskmennene og fullstendig ødelagt. Utfallet på krigen blir at Sverige må avstå Gottland til russerne og Norge må avstå alt land nord for Lyngenfjorden.

Denne ulykken skyldes ifølge Lebesbymannen, at det hadde lyktes sosialistene å dra folkene i Sverige og Norge med seg i gudsfornektelse. Krigen var Guds straffedom over landene.

I den andre profetien ser han for seg en stor naturkatastrofe. I Nordsjøen / Norskehavet finner det sted et stort undersjøisk jordskjelv og en tsunami fører til store oversvømmelser i alle Nordsjøstatene. Særlig hårdt rammet blir norskekysten og østkysten av England og Skottland. Begrunnelsen for denne ulykken er den samme som over, menneskenes ugudelighet.

Lebesbymannen la krigsprofetien til året 1953. Dette er ikke å forstå som et vanlig årstall, men som den ytterste tidssone han var i stand til å skue inn i. Naturkatastrofen la han til tiden etter 1.verdenskrig. Lebesbymannens syner kan testes på disse to profetiene. Hvis han var den han utga seg for å være – en Guds røst – vil disse profetiene på et eller annet tidspunkt måtte skje fyldest.

Vår egen tid

La oss legge Lebesbymannen til side for et øyeblikk og se på vår egen utvikling de siste 50-60 årene. I disse årene har vi alle vært vitne til to ting: avkristning og sosialisme. Det har alltid vært Arbeiderpartiets mål å skape en sekulær stat, og det har de langt på vei lyktes med.

Avkristningen skjøt for alvor fart etter den siste verdenskrig. Det første spede slaget stod da Stortinget i 1946, vedtok å overta Oslo lærerskole som tilhørte Indremisjonen. Staten skulle ha eneansvar for lærerutdanningen. Det store slaget, som opptok hele samfunnet, var Helvedesdebatten midt på femtitallet. Ole Hallesby kom i en radiopreken til å si det kristne til alle tider har visst, at livet har to utganger: ”Hvordan kan du som er uomvendt, legge deg rolig ned til å sove om kvelden, du som ikke vet om du våkner i din seng eller i helvete?”

Talen skapte stor forferdelse, og Hamarbiskopen Kristian Scheldrup gikk ut og sa at kjærlighetens evangelium ikke var forenlig med tanken om en evig fortapelse. Det vant gehør både i og utenfor kirken. Konservativ teologer bøyde av og all tale om fortapelse kom gradvis til å stilne. I dag ser vi resultatet. Kristne kjernebegreper som synd og nåde, dom og fortapelse, er nesten visket helt ut. Dette ser vi ikke minst i forslaget til ny liturgien for Den norske kirke.

På 60-tallet ble kvinnekamp og likestilling, den sosialistiske fanesak. Som resultat fikk vi kvinnelige prester, abortlov og samboerskap. I 1998 ble halvparten av alle barn født utenfor ekteskap. I 1993 kom partnerskapsloven og i våre dager en ekteskapslov som likestiller homofile og heterofile par. Borte vekk er tanken om ekteskapet som en Guds skaperordning. Vi må heller ikke glemme Bondevik-regjeringen som erstattet kristendomsundervisningen med et livssynsnøytralt fag. Med det hadde kirkens dåpsundervisning fått sitt endelige dødsstøt. Konklusjonen blir uvegerlig: kristne verdier er systematisk blitt ryddet ut av samfunnet og erstattet med ekstrem sekularisme.

Det mest forstemmende av alt, er at denne utviklingen har skjedd med kirke og kristenfolk som passive tilskuere. Kirken har ikke en gang klart å enes om det aldeles åpenbare at homofil praksis er synd. Heller ikke har den klart å stable på bena en troverdig dåpsundervisning. Lekfolket har på sin side vært meget tilbaketrent. Heller ikke vi har prøvd å ta opp kampen eller motsatt oss utviklingen.

Guds dom over vårt eget folk

Prøv å se dette ut fra en himmelsk synsvinkel. Gud lar seg ikke spotte. Hans dom og vrede hviler nettopp over et folk og et land som har vendt ham ryggen. Synden må avføde straff. Slik er de bibelske sammenhenger.

Det er mot denne bakgrunn at Lebesbymannen fremdeles blir aktuell. For en dag tar Guds tålmodighet slutt. Vår gudsfornektelse utløser en Guds vredesdom. Det er denne sammenhengen Anton Johansen peker på og hans syner anskueliggjør. Guds vrede må ha et konkret uttrykk og den må med nødvendighet nedfelle seg på det historiske plan – i vår virkelighet og i vår tid. Det er dette som gjør at det kan være bryet verd å pusse støv av Lebesbymannen.